

שבועות פרק שלישי שבועות

כה.

עין משפט גר מצוה

ב א מיי פ"א מהלכות
שבועות הלכה ב סמנ
לאוין רלנ טו"ש"ע ז"ד
סמנ רלנ טו"ש"ע ז"ד
ב א מיי פ"א מהלכות
שבועות הלכה א סמנ
לאוין רלנ טו"ש"ע ז"ד
סמנ רלנ טו"ש"ע ז"ד
ב א מיי פ"א מהלכות
שבועות הלכה א סמנ
לאוין רלנ טו"ש"ע ז"ד
סמנ רלנ טו"ש"ע ז"ד
ב א מיי פ"א מהלכות
שבועות הלכה א סמנ
לאוין רלנ טו"ש"ע ז"ד
סמנ רלנ טו"ש"ע ז"ד

אלא כי קתני מידי דהיי"ל אמירי דבר ממשא ב'. תימה דצוק
מכות (דף עב. וס) דקאמר וליחשב נמי כגון דלמר שבועה
שלא אחרוש ציו"ט ודחיק לנימנר האי תנא לית ליה איסור כולל
ולשני כי הכא דלא קתני מידי דהיי"ל אמירי דלאו בר ממשא וי"ל
דעדיפא מיניה משני התם:

חומר בנדרים שהנדרים חלים על
דבר מצוה בדבר הרשות.
צ"ב דנדרים (דף ע"ג טז) נפקא לן
מדכתיב לה' וברש מקטת מזיר (דף
ה. וס) דרשינן מיין ושכר זיזר
לאסור יין מצוה כיון הרשות ותימה
תרי קראי למה לי הא איתקוש
נדרים ומזרות אהדי צריש מקטת
נדרים (דף ע"ג טז) וי"ל צריש דמזרות
אוסר כל יין עליו לנדר חיל אין
מצוה כיון הרשות אבל נדרים שאינו
אוסר עליו אלא המצוה כגון סוכה
ושופר ולולב ותפילין אימא דלא
חיל ואי כתיב נדרים ה"ל לפי שאוסר
המצוה עליו אבל צמיר שאוסר עצמו
על היין לא חיל נדרים וי"ל גופייהו
כשאוסר עצמו הסוכה לא חיל:

מה שאין כן בשבועות. צרק ב'
דנדרים (דף ע"ג טז) פריך מ"ש
נדר דכתיב כי יזור נדר לה' שבועה
נמי הכתיב או השבע שבועה לה'
ומשני הא דלמר ישיבת סוכה עלי
הא דלמר שלא אשב צסוכה משמע
דנדרים לפי שאוסר סוכה על עצמו
ראוי שיחול הנדר שאוסר הסוכה עליו
כקרנן וסוכה אינה מצוה לעשות
מצוה אבל שבועה שאוסר עצמו על
הסוכה אין השבועה חלה דמשועבד
הוא לעשות מצוה ותימה א"כ מה
חומר יש נדרים מנשבעה שבועה
נמי חילא כה"ג כי אמר ישיבת סוכה
עלי שבועה עליה דלמר חפלא עליה
דצאמר חפלא עליה חלה נמי שבועה
דצאמר שבועה (פ"ק) (דף ע"ג וצפ'
ד' נדרים דה"ה) גבי שבועה שוא
צאומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי
שבועה אס לא ראיית גמל פורח
צאור והדלמר צריש נדרים (דף ע"ג
איידי דמנא נדרים דמייתסר חפלא
עליה תנא נמי חרמיס שבועה דלמר
חפלא עליה ולחפוקי שבועה דלמר
נפשיה מן חפלא היינו דהוי נמי כה"ג
דלמר נפשיה מן חפלא אבל נדרים
וחרמיס אינן אלא צענין דמייתסר
חפלא עליה וי"ל דהיינו חומר נדרים
דככל ענין דחל על דבר הרשות חל
על דבר מצוה דהיינו כשאוסר חפץ
על עצמו אבל כשאוסר עצמו על
החפץ אינו חל אפי' דצבר דקונים
כשאומר קונס גופו על החפץ דקונס
היינו כקרנן ולא שייך על עצמו אבל

בשעת קאמר. הא דלמר' דבר שזדונו לאו לא קתני בשעת
הוא דלמר שבועה ציטוי חטאת היא: דלים זיה מששא. שאישן
ושלא אישן שהשיה אין זה מששא: שאזוק צרו לים לא גרסי'
הכא: **בתני'** אחד נדרים של אחרים. כדמפרש שמתן פלוני
כו': שאין צהן ממש. תרי גווי
משמע שאין צהן ממש כגון שינה
ומשמע שאין צהן הייה כגון שאזוק
צרו לים: א"כ. דדייקת להרע או
להטיב אין לי כו': מריבוי הסכוב.
לכל אשר יצטא ויקרא [ה. גמ' הנדרים
חלים על דבר מצוה. קונס סוכה
שאינו עושה לולב שאינו נוטל אסור
ובנדרים מפרש טעמא צפרק וחלו
מותרין (דף ע"ג טז): מה שאין כן
בשבועות. כדמנן צמתני' [ה. וילין לה
לקמן (דף ע"ג טז). מקראי: נדר אינו
חל על השנייה כגון קונס שאינו יאן
דקונס לשון הקדש הוא וחמאי
ליחול הקדש אבל קונס עיני
צשינה חל אפי': מלקין אותה.
משום שבועה שוא דצבר שא"כ
הוא ומשנצבע יתמה לשקר. אלמא
לאו שבועה ציטוי הוא דקתני וישן
לאלתר: לויסיה צנצנא. זורוק פלוני
או לא זורוק אין זה שבועה ציטוי
אלא שבועה שוא שהרי אין פלוני
צריש זורוק ולא זורוק: רצ
כ"ע. דמחייב צנצנא: ושמואל
כרבי ישמעאל. דמחייב ליה [רקן
להצא: אליבא דר' ישמעאל כ"ע
לא פליגי. כלומר דצו ודאי תנאי
הוא דלא מחייב ליה רצ אליבא
דכרי ישמעאל וליתא לפלוגתא
דצו ושמואל אליבא כדמפרש
ואזיל: כי פליגי צנצנא דר"ע.
כלומר אבל דצ"ע פליגי ולא
דשמואל כמנאי דאפי' לר"ע פטר
ליה שמואל וכל שכן לר' ישמעאל:
ד'.

בשעת קאמר כי קתני מידי דהיי"ל אמירי דבר ממשא ב'. תימה דצוק
מכות (דף עב. וס) דקאמר וליחשב נמי כגון דלמר שבועה
שלא אחרוש ציו"ט ודחיק לנימנר האי תנא לית ליה איסור כולל
ולשני כי הכא דלא קתני מידי דהיי"ל אמירי דלאו בר ממשא וי"ל
דעדיפא מיניה משני התם:

חומר בנדרים שהנדרים חלים על
דבר מצוה בדבר הרשות.
צ"ב דנדרים (דף ע"ג טז) נפקא לן
מדכתיב לה' וברש מקטת מזיר (דף
ה. וס) דרשינן מיין ושכר זיזר
לאסור יין מצוה כיון הרשות ותימה
תרי קראי למה לי הא איתקוש
נדרים ומזרות אהדי צריש מקטת
נדרים (דף ע"ג טז) וי"ל צריש דמזרות
אוסר כל יין עליו לנדר חיל אין
מצוה כיון הרשות אבל נדרים שאינו
אוסר עליו אלא המצוה כגון סוכה
ושופר ולולב ותפילין אימא דלא
חיל ואי כתיב נדרים ה"ל לפי שאוסר
המצוה עליו אבל צמיר שאוסר עצמו
על היין לא חיל נדרים וי"ל גופייהו
כשאוסר עצמו הסוכה לא חיל:

מה שאין כן בשבועות. צרק ב'
דנדרים (דף ע"ג טז) פריך מ"ש
נדר דכתיב כי יזור נדר לה' שבועה
נמי הכתיב או השבע שבועה לה'
ומשני הא דלמר ישיבת סוכה עלי
הא דלמר שלא אשב צסוכה משמע
דנדרים לפי שאוסר סוכה על עצמו
ראוי שיחול הנדר שאוסר הסוכה עליו
כקרנן וסוכה אינה מצוה לעשות
מצוה אבל שבועה שאוסר עצמו על
הסוכה אין השבועה חלה דמשועבד
הוא לעשות מצוה ותימה א"כ מה
חומר יש נדרים מנשבעה שבועה
נמי חילא כה"ג כי אמר ישיבת סוכה
עלי שבועה עליה דלמר חפלא עליה
דצאמר חפלא עליה חלה נמי שבועה
דצאמר שבועה (פ"ק) (דף ע"ג וצפ'
ד' נדרים דה"ה) גבי שבועה שוא
צאומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי
שבועה אס לא ראיית גמל פורח
צאור והדלמר צריש נדרים (דף ע"ג
איידי דמנא נדרים דמייתסר חפלא
עליה תנא נמי חרמיס שבועה דלמר
חפלא עליה ולחפוקי שבועה דלמר
נפשיה מן חפלא היינו דהוי נמי כה"ג
דלמר נפשיה מן חפלא אבל נדרים
וחרמיס אינן אלא צענין דמייתסר
חפלא עליה וי"ל דהיינו חומר נדרים
דככל ענין דחל על דבר הרשות חל
על דבר מצוה דהיינו כשאוסר חפץ
על עצמו אבל כשאוסר עצמו על
החפץ אינו חל אפי' דצבר דקונים
כשאומר קונס גופו על החפץ דקונס
היינו כקרנן ולא שייך על עצמו אבל

שאישן ו**ושלא** אישן: איני (ד' והא"ר יוחנן והאומר שבועה שלא אישן ג'
ימים מלקין אותו וישן לאלתר התם דאמר ג' הכא דלא אמר ג':
שאזוק צרו לים ו**ושלא** אזורוק: איתמר (שבועה שזרק פלוני צרו לים
ושלא זרק רב אמר ר' חייב ושמואל אמר פטור רב אמר ר' חייב איתיה
בלאו והן ושמואל אמר פטור ליתיה בלהבא לימא בפלוגתא דר'
ישמעאל ור"ע קא מופלגי רתנן ר' ישמעאל אומר אינו חייב אלא על
העתיד לבא שנאמר להרע או להטיב אמר לו ר"ע א"כ אין לי אלא
דברים שיש בהן הרעה והטבה דברים שאין בהן הרעה והטבה
מנין אמר לו מריבוי הכתוב אמר לו אם ריבה הכתוב לכך ריבה הכתוב
לכך רב דאמר כר"ע ושמואל דאמר כר' ישמעאל אליבא דר' ישמעאל כולי
עלמא לא פליגי השתא מילתא דאיתא בלהבא לא מחייב עליה רבי ישמעאל
לשעבר מילתא דליתא בלהבא מיבעיא כי פליגי אליבא דר"ע רב כר"ע
ושמואל אמר עד כאן לא מחייב ר"ע התם לשעבר אלא מילתא דאיתא
בלהבא מחייב ר"ע לשעבר אבל מידי דליתיה בלהבא לא לימא בפלוגתא
דכרי

שבועה בכל ענייני שבועה אינה חלה על דבר מצוה כדבר הרשות דהיינו כשאוסר עצמו על החפץ ורבינו אלחנן תירץ צסס ר"י דשבועה
אפי' כשאומר ישיבת סוכה עלי שבועה אסר נפשיה מן חפלא לשון שבועה לא שייך אלא על עצמו וקונס לא שייך אלא על החפץ
שאוסר על עצמו כקרנן ולכך חלה נמי שבועה על השינה דלמר נפשיה עליה אבל צנדר אסר שינה עליו ואין זה ממש וצפ"ב
דנדרים (דף ע"ג טז) מסיק רבינא דנדרים נמי חלים מדצבנן על דבר שאין צו ממש והשתא אחי שפיר הא דלמר צריש נדרים (דף ע"ג טז)
לחפוקי שבועות דלמר נפשיה מן חפלא ור"מ מפרש דלקמן (דף ע"ג טז) וצפ' ד' נדרים (דף ע"ג טז) לא מיירי שאמר לשון זה יאסרו עלי
בשבועה אלא ה"ק כשאומר לשון ש"י שבועה אוסר פירות עליו ומיירי שאומר שבועה שלא אוכל פירות וצברו צפריס ל"ג שבועה אבל
אמר יאסרו שבועה אינו כלום אפי' צצבר הרשות משום דלמר חפלא עליה והשתא נמי יחול חומר נדרים מנשבעות: **א"י** ו**הא"ר**
יוחנן. למאי דס"ד השתא דלעולם קאמר תימה דמקשה ליה צריש פירקין (דף ע"ג טז) גבי שבועה שאוכל ושלא אוכל וי"ל דגבי אכילה
ליכא למיטעי דלעולם קאמר ולא הוצרך התנא לפרש דלאלתר קאמר א"י התם נמי שייך שפיר לעולם כגון שנשבע על ככר שלפניו:
ושמואל דאמר ב' ישמעאל. וה"מ והא לעיל קאמר שמואל טעמא משום דליתא צנצנא וי"ל דאין זה מדברי שמואל אלא הש"ס
מפרש כן אליבא ובענין זה יש צכמה מקומות צס"ס: **רב** דאמר כר"ע. הק' ה"ר עורא הנצי"ל דהשתא רצ דרש
ריבוי ומיעוטי וצבגול קמא (צ"ק דף ע"ג טז) סבר רצ כר"מ דלמר אומרים צעצדים הרי שכן לפניך דאין נגולים כמקרקעי ומאן דאית
ליה דעצדים כמקרקעי דרש כללי ופרטי כדמוכח לקמן צפ' שבועה הפקדון (דף ע"ג טז) וצבגול צמרא (צ"ק דף ע"ג טז) וי"ל דאית ליה
שום מיעוט דממעט עצדים כדפרשיית לעיל צפ"ק (דף ע"ג טז):

(א) רש"י מ"ו, (ב) ג' נדרים
כא. (תמורה ג' ג' ג' נדרים
ג' ג' ג' חוספתא נדרים
פ"א, ד' יבמות ק"א: נדרים
טו. סוכה ג' ג' (א) [קמן
מט: ו] גופייהו [כשאוסר]
עצמו על הסוכה לא חיל.
כ"ל רש"י, ו] [צ"ל פקין
דף ע"ג טז] וי"ל חוס' וימא
מ: ד"ה ושהו ומוס' צ"ק
יט. ד"ה רצ אפי' וי"ל.

תורה אור השלם

1. או נפש כי השבע
לבטא בשפתים להרע
או להטיב לכל אשר
יבטא האדם בשבעה
וְעַלְמָם מִמֶּנּוּ וְהָאֵלֹהִים יָדָע
וְאֵשֶׁת לְאִתְּחַת מַאֲלֵהָ:
ויקרא ה' ד'
2. בתוך תתן לו ולא ירע
לְבָבְךָ בַּחֲתֹךְ לוֹ כִּי בְגִלְל
הַיָּבֵר הַזֶּה יִבְרָכְךָ וְכָל
אֱלֹהֵיךָ בְּכָל מַעֲשֵׂי וְיִבְלֵ
מִשְׁלַח יְדֶיךָ: דברים טו י

מוסף רש"י

שנאמר להרע או
להיטיב. אוכל להטיב לא
אוכל להרע, משמע את
עצמו. והוא היין לכל דבר
שהוא ין ולא להטא,
דהרע או להטיב להטא
משמע (ע"ד ב. ב.)
שהנדרים חלים על
דבר מצוה. שם אמר
קונס שאינו עושה סוכה, או
קונס שאינו מניח תפילין כל
עליו הנדר ואם עשה קס
ליה צנל יתל (נדרים יג.)
מה שאין כן בשבועות.
שאין נשבעין לנטל את
המטא, דמשבע ועומד
מהר סיני הוא לקיים
ולכהיל על חלה שבועה עליה
דאין שבועה חלה על
שבועה (שם). על דבר
שאינו בו ממש. כגון
דבור שאין צו ממש (שם).
מלקין אותו. משמע
לשון ומשעה שילת
שבועה מפיו הרי הוא
נשבע על העמוד של אבן
שהוא של זהב, שחף על על
דבר שחי אפסר, ומנן
לקמן טז.) דהיינו שבועת
שוא ומחייב על זדונה
מכות וכגון שהתרו בו
(סוכה ג.) או: לאלתר
מלקין אותו שישן, הואיל
דנדר צצבר שאין יכול
לעמוד בו (נדרים טו.).

רבינו הונאל

שבועה חילא אמירי
דלאו בר ממשא הוא.
כגון שאזוק צרו
ליים ושלא אזורוק (א):
אחרים אחד דברים של
עצמו ואחד דברים של
אחרים [אין יש בהם
ממש וכי. ת"ר חומר
בנדרים שהנדרים חלים
על דבר מצוה כדבר
הרשות שאין כן
בשבועה. חומר בשבועות
שהשבועות חלות על
דבר שאין בו ממש
כדבר שיש בו ממש מה
שאין כן בנדרים: **פ"ב**
שאין פלוני ושלא אתן
אוקימנא בנשבע ליתן
מנחה לעשיר. אבל ליתן
צדקה לעני מושבע מהר
סיני הוא שנאמר בתוך
תתן לו ואין שבועה
חלה על שבועה. שאישן
ושלא אישן כו'. אוקימנא
בנשבע שלא ישן פחות
מג' ימים. אבל הנשבע
שלא ישן ג' ימים
מלקין אותו וישן לאלתר:
אזורוק צרו לים ושלא
אזורוק כו'. אתמר שבועה
שזרק פלוני צרו לים
ולא זרק. שביעה שלא
זרק וזרק. רב אמר
חייב דהא איתא בלאו
ותן. ושמואל אמר פטור
דהא ליתא בלהבא. פי'
ליתיה בורוק. כלומר
אינו יכול לכופ חבירו
לזרוק צרו לים (המלח)
מיכן ולהבא. ואיתנין
לאוקמי חלוקתם בחלוקת
רב ישמעאל ור' עקיבא
ולא עמדה. ואסיקנא
כי פליגי אליבא דרבי
עקיבא רב כו' עקיבא
ושמואל אמר לך כי קא
מחייב ר' עקיבא לשעבר
במירו דאיתיה להבא אבל
במירו דליתיה להבא לא
מחייב אלא בפלוגתא

(א) ע"י רש"י.